

*Ne mondjátok, hogy a haza nagyobbodik.
A haza, a haza egyenlő volt mindig
ezer év óta már, és mindig az marad,
mert nem darabokból összetákolt darab:
egytest a mi hazánk, eleven valami!
Nem lehet azt csak úgy vagdalni, toldani.
(Babits Mihály)*

Szerkesztői előszó

Egytest

A trianoni békediktátum aláírásának 100. évfordulóján számos könyv, tanulmány, film jelent már meg, kiállításokat rendeztek, konferenciákat szerveztek Kárpát-medence-szerte. Lehet-e újat mondani a centenáriumi év végéhez közeledve? Elmondtak, bemutattak, felidéztek-e mindent, amit érdemes, tanulságos és méltó is elmondani, bemutatni, felidézni?

Hisszük, hogy Trianonról *mindig lehet újat mondani*. Lehet újat találni a történeti forrásokban, lehet újat felmutatni a történeti vitákban, újat mondani a közéletben, a politikában, új célokat kitűzni az államközi kapcsolatokban, lehet új üzeneteket találni egyéni életutakban, újabb és újabb tanulságokhoz jutni egy-egy emberi sors megismerésekor; újra megborzongani, megdöbbsenni, megerősödni, meghatódni minden egyes személyes hitvallás által.

Miközben azt is valljuk, hogy Trianonról soha nem lehet relativizálva beszélni, vagyis *nem lehet újat mondani, és nem lehet újat írni* a tragédia tényeiről, máig ható következményeiről sem nemzeti, sem közösségi, sem egyéni vonatkozásokban.

A *Sárospataki Füzetek* jelen száma attól más, azzal törekszik újat hozzátenni a 2020. évi Trianon-témájú munkákhoz, hogy kifejezetten református relációban vizsgálódik. Szerzőink a Kárpát-medencei református gyülekezetek, közösségek, iskolák, egyháziak, laikusok történeteit kutatták, református talajon elindult mozgalmak jelentőségét és hatásait írták le. Fórumot kínáltunk ezek mellett az elszakított országrészek gyülekezeteiben szolgáló, pataki öregdiák református lelkészeknek, hitoktatóknak és református egyházi szolgálatra most készülő, határokon túlról érkezett hallgatóinknak, hogy tegyék közkinccsé gondolataikat, tapasztalataikat, osszák meg érzéseiket, üzeneteiket azzal kapcsolatban, amit önazonosságukhoz hozzáad, amit kihívásként, nehézségként, akadályként jelent, amit lehetőségként kínál, amivel gazdagítja, erősíti őket határon túli élet- és szolgálati terük, határtalanul magyar gyökerük.

Közös munkánk kora tavasszal kezdődött. A karanténidőszak nem kedvezett a kutatóknak, a levéltárak, könyvtárak bezártak, és hosszú hónapokig elérhetetlenek voltak. Sajnos, volt olyan kutató, akinek tervei a külső körülmények miatt egészen megghiúsultak, vállalt tanulmányát visszamondani kényszerült. Más szerzőinknek – menet közben – módosítaniuk kellett kutatási témájukat, mert az eredetileg ter-

vezett anyagok elérhetetlenné váltak az intézmények bezárása és az utazási korlátozások bevezetése következtében. Hálásak vagyunk mindenkinek, aki a megnehezedett körülmények, a kedvezőtlen feltételek mellett elkészítette dolgozatát a *Sárospataki Füzetek* számára.

Hörszik Richárd professzor, a DRHE egyetemi tanára tanulmányában a békeszerződésnek a Kárpát-medencei egyetemes reformátusságra gyakorolt hatását írja le, különös tekintettel az egység helyreállítását célzó sikertelen zsinati törekvésre, valamint a határon túlra szakadt, egyszerre nemzeti és vallási kisebbségbe került református közösségekre.

Hős Csaba, az SRTA főiskolai adjunktusa a 20. századi magyar református egyház kiemelkedő személyiségének, egyházi vezetőjének, igehirdetőjének, Ravasz Lászlónak a prédikációiban vizsgálja Trianon eseményeinek és következményeinek ábrázolását és értékelését az oda vezető úttal és a nemzeti tragédia szülte új feladatokkal egyetemben.

Erdélyi szerzőnk, Berekméri Árpád-Róbert történész-levéltáros a magyar felekezeti iskolák és kifejezetten a Marosi Református Egyházmegye magyar református elemi iskolái elleni támadásokról, a magyar református tanítók szakmai és egzisztenciális ellehetetlenítésének módszereiről ír.

Lévai Attila, a komáromi Selye János Egyetem adjunktusa tanulmányában azt a kérdést vizsgálja, mely a két világháború közötti évtizedek csehszlovák kormányzatának egyházpolitikáját is tematizálta: a magyar és szlovák ajkú felvidéki reformátusság több évszázados egyházi kapcsolataiban az impériumváltással bekövetkezett azon radikális változást, mely egy szlovák egyházmegye megszervezésének kérdéseiben csúcsondott ki.

Szintén felvidéki szerzőnk, Czinke Zsolt, a komáromi Calvin János Teológiai Akadémia főkönyvtárosa dolgozatában a két világháború közötti felvidéki református sajtótörténettel foglalkozik, különös figyelmet fordítva az egyház korabeli hivatalos lapjára.

Kárpátalja 1919 utáni politikai státuszának kérdéseit boncolgatja Héder János, ungvári református lelkész tanulmányának első részében, majd a magyar református iskolákkal szembeni diszkriminatív szabályok és módszerek széles skálájából mutat be példákat.

Harsányi Béla iregszemcsei lelkipásztor, a DRHE doktorandusza a két világháború közötti kárpátaljai belmisszió témakörében, annak kezdeteit, válaszútjait és kiteljesedését bemutatva készítette el értekezését, különös tekintettel e terület legmeghatározóbb személyiségeire, egyesületeire, egyháztársadalmi csoportjaira és intézményeire.

Pusztai Gábor, a Debreceni Egyetem habilitált docense egy különleges témával gazdagítja tematikus blokkunkat: a két világháború közötti korszakban árvaságra jutott vagy nagy szegénységben élő magyar gyermekeket segítő és mentő, holland református talajon kibontakozó gyakorlatot ismerteti.

Körkérdés rovatunkban teológiánk határon túlról érkezett jelenlegi és egykori hallgatói vallanak nemzeti identitásukról, feladataikról, felelősségükről, érzelmeikről, reményeikről lelkészi-egyházi szolgálatukkal összefüggésben.

A *Szószerk előtt*, az *Idővonal* és *Szemle* rovatunk több írása is közvetlenül kapcsolódik a *Trianon100* tematikájához.

A *Tanulmányok* rovatban Kovács Krisztiánnak, a DRHE adjunktusának értekezése kapott helyet. A dolgozatot egy korábban tervezett tematikus számunkhoz kaptuk a szerzőtől, de mivel a megváltozott körülmények átszerkesztették az idei témáinkat, debreceni kollégánk írását itt közöljük.

Erdélyi, partiumi, felvidéki, kárpátaljai, délvidéki, anyaországi szerzőink témái, írásai, üzenetei *egytest* múltunkat és jelenünket deklarálják. És hittel hirdetik *egytest* jövőnket.

Szatmári Emília